

Південна Америка - географічне положення, відкриття і дослідження

Автор: Денисик Оксана Олександрівна

□

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНА ГІМНАЗІЯ №17»
ВІННИЦЬКІ МІСЬКОЇ РАДИ**

Розробка «Мій найкращий урок»

на тему:

**ПІВДЕННА АМЕРИКА:
ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ,
ВІДКРИТТЯ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ**

Вчитель: Швець Оксана Олександрівна

Вінниця - 2017

Дата _____

Клас _____

Тема: Південна Америка: географічне положення, відкриття та дослідження

СЛАЙД 1

Мета:

- навчальна: сформувати загальні уявлення про фізико-географічне положення, форму, розміри, крайні точки материка; закріпити вміння давати характеристику материка

за планом з допомогою підручника та карт атласу; поглибити знання про першовідкривачів та дослідників материка;

- розвивальна: розвивати вміння працювати з картами атласу та додатковими довідково-інформаційними джерелами; розвивати навички роботи в групах та індивідуально, будувати логічні ланцюжки та вміння їх пояснювати;

- виховна: виховувати допитливість та інтерес до навчальної та науково-дослідної роботи, зацікавленість до пошуку нової інформації та бажання поділитись досягненнями.

СЛАЙД 2

Обладнання: підручник, атлас, СЛС, мультимедійна презентація, фізична карта Південної Америки, зображення найцікавіших об'єктів материка, портрети дослідників та вчених.

Основні поняття: материк, частина світу, ФГП, географічні координати.

Тип уроку: комбінований.

Форми роботи з учнями: фронтальна, індивідуальна.

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний, частково-пошуковий.

СТРУКТУРА УРОКУ

1. Організаційний момент – 1 хв.
2. Актуалізація набутих знань та вмінь – 6 хв.
3. Мотивація навчальної та пізнавальної діяльності учнів – 3 хв.
4. Вивчення нового матеріалу – 26 хв.
5. Закріплення вивченого матеріалу – 5 хв.
6. Підсумок уроку – 3 хв.
7. Домашнє завдання – 1 хв.

ХІД УРОКУ

1. Організаційний момент

Почати урок з привітання, позитивне налаштування дітей на подальшу роботу на уроці, перевірка присутності дітей.

2. Актуалізація набутих знань та вмінь

Впродовж уроку учні заповнюють СЛС (структурно-логічні схеми), які потім зможуть використати у якості конспекту уроку при підготовці домашнього завдання.

✘ Пригадаймо! СЛАЙД 3

1. Що таке «материк» і «частина світу»? Яка між ними різниця?
2. Покажіть на карті всі материки та всі частини світу.
3. Давайте згадаємо, за яким планом ми даємо характеристику материка (пригадуємо спілкуючись).

План характеристики материка:

- географічне положення;
- дослідження і освоєння;
- тектоніка, рельєф, корисні копалини;
- клімат;

- води суходолу;
- ґрунтово-рослинний покрив і тваринний світ;
- природні зони;
- населення;
- політична карта.

✘ Правильний вибір! СЛАЙД 4

На дошці прикріплено перелік певних характеристик, які потрібно розділити на 2 групи: до першої відносяться характеристики, що стосуються Африки, інші стосуватимуться Південної Америки.

Ось про скільки цікавих речей ми з вами дізнаємось далі!

Африка:	Південна Америка:
<ul style="list-style-type: none"> - екватор проходить майже посередині; - найжаркіший; - знаходиться найбільша пустеля; - займає друге місце за площею; - лежить у чотирьох «півкулях»; - протікає найдовша річка; - тут живуть «сині привиди пустелі». 	<ul style="list-style-type: none"> - за формою нагадує трикутник; - знаходиться найдовша гірська система; - протікає найповноводніша річка; - знаходиться найбільша низовина світу; - розташоване місто Мачу-Пікчу; - найвологіший; - водиться найбільша у світі змія – анаконда.

3. Мотивація навчальної та пізнавальної діяльності учнів

СЛАЙД 5 Колумб, Веспуччи, Магеллан —

О них ведь знают млад и стар.

А кондор? пума? аллигатор?

Пирания — рыба-терминатор?

Ленивец и морские свинки?

А смелые индейцы-инки?

Ну а футбол? Ну а Пеле?

Все знают их в любой стране.

И мы все будем изучать.

И много-много будем знать.

Олена Торжевська

Отож, я думаю, ви вже здогадалися про який материк йде мова? Так, це Південна Америка - неймовірно захоплюючий, дивовижний, материк-рекордсмен. Адже саме на

цьому материка знаходиться найвищий водоспад, найдовший гірський ланцюг, найвикогірніше озеро, найсухіша пустеля, найбільший хижий птах та ще безліч цікавинок.

Це материк подарував усьому світу бразильський карнавал і аргентинське танго, кукурудзу і картоплю, томати і ананаси, какао і гарбузи.

4. Вивчення нового матеріалу

4.1. Характеристика фізико-географічного положення материка

Дається за таким планом: СЛАЙД 6

- положення відносно екватора;
- положення відносно початкового меридіану;
- розміри;
- положення відносно інших материків;
- положення відносно морів та океанів;
- особливості берегової лінії.

✘ ✘ **Робота з картою.** Розглянемо фізичну карту Південної Америки та визначимо її положення відносно екватора, початкового меридіана, ліній тропіків. Порівняйте із вже вивченим материком - Африкою. **СЛАЙД 7.**

Південну Америку, як і Африку перетинає екватор, тому вона розміщена одночасно, як у північній, так і у південній півкулях. Але, на відміну від Африки, більша частина материка лежить на південь від екватора. Тому на більшій території Південної Америки (окрім півночі) пори року змінюються протилежно нашій місцевості: у січні тут середина літа, у липні - зими.

Відносно нульового меридіана материк повністю знаходиться у Західній півкулі. Майже посередині його перетинає Південний тропік, тому значна частина континенту розташована в жарких кліматичних умовах.

СЛАЙД 8. Південна Америка є четвертим за площею материком світу - $S=17,8$ млн. км² (а разом із островами **18,3** млн. км²). Разом із Північною Америкою утворює частину світу під загальною назвою Америка. В епоху Великих географічних відкриттів ці землі європейці називали **Новим Світом**.

СЛАЙД 9

✘ **Робота з картою.** На карті Південної Америки знаходимо крайні точки та їх координати. Позначаємо їх на контурній карті в СЛС.

Крайні точки Південної Америки:

- північна - мис Гальїнас (12°25' пн. ш., 71°35' зх. д.);
- південна - мис Фроуерд (53°54' пд. ш., 71°18' зх. д.), що розташована на березі Магелланової протоки;
- західна - мис Паріньяс (4°55' пн. ш., 81°20' зх. д.);
- східна - мис Кабу-Бранку (7°09' пн. ш., 34°46' зх. д.).

Але є ще одна точку яку ми з вами маємо знати. Це крайня південна острівна точка - мис Горн, із такими координатами - [55°58' пд. ш., 67°17' зх. д.](#)

СЛАЙД 10

- ✘ **Робота в групах.** Клас об'єднується у дві групи: I – знаходить протяжність материка з півночі на південь по меридіану 70°зх..д.; II – знаходить протяжність материка з заходу на схід по паралелі 20°пд..ш.. Далі групи обмінюються інформацією і заносять дані до СЛС.

Підказка!

Довжина дуги 1° по 70° меридіана – 111,6 км.

Довжина дуги 1° по 20° паралелі – 104,7 км.

- ✘ **Робота з картою.** За допомогою карт атласу визначаємо положення материка відносно інших географічних об'єктів (інших материків, морів та океанів), даємо характеристику береговій лінії. **СЛАЙД 11.**

Простори Атлантичного й Тихого океанів відокремлюють Південну Америку від Африки та Австралії, найширша у світі протока Дрейка — від Антарктиди, а вузький, але довгий Панамський перешийок з'єднує її з Північною Америкою, утворюючи одну частину світу – Америку.

У найвужчій і найдовшій частині перешийка у 1920 році був проритий Панамський канал довжиною 81,6 км. По ньому проходить умовний кордон між Північною і Південною Америкою.

Береги Південної Америки покряні слабо. Довжина берегової лінії становить близько **26** тис. км. На півночі розташована група Малих Антильських островів, а також Карибське море, на дні якого за середніми підрахунками лежить кілька десятків тисяч затонулих кораблів. На східному узбережжі багато заток у гирлах річок і найбільша з них — затока Ла-Плата, на берегах якої знаходяться Буенос-Айрес та Монтевідео, одні з найбільших міст материка. Найбільше островів на півдні – Чилійський архіпелаг, Фолклендські (Мальвінські) острови, архіпелаг Вогняна Земля, відділений від материка знаменитою Магеллановою протокою. До Південної Америки також належать Галапагоські острови, розташовані в Тихому океані поблизу екватора, відомі своїми морськими ігуанами, велетенськими черепахами та маленькими пінгвінами.

4.2. Історія відкриття та дослідження материка.

- ✘ **Юні мореплавці та науковці.** Учням давалось випереджальне завдання підготувати повідомлення про першовідкривачів та найвідоміших дослідників материка (можлива розповідь від власного імені). В процесі виступів доповідачів, учні заповнюють таблицю в своїх СЛС.

СЛАЙД 12. Христофор Колумб. Офіційно першовідкривачем Америки вважають Христофора Колумба. Але чи справді вірно вважати, що Колумб був першим із європейців? Досі питання залишається відкритим.

Шукаючи морський шлях до Індії генуезький моряк Христофор Колумб, діставши згоду іспанського короля, на трьох кораблях (Пінта, Нінья і Санта-Марія) у 1492 р. вирушив Атлантичним океаном на захід. На 70 день моряки Колумба побачили землю. Так була відкрита Америка. Після першого плавання Колумб здійснив ще три. І саме під час третього плавання нога європейців ступила на материк, який пізніше матиме назву Південна Америка. Це було у 1498 році. До кінця життя він вважав, що відкрив морський шлях до Індії.

✘ **СЛАЙД 13. Америкго Веспуччі.** Думку про те, що Колумб відкрив нову частину світу, висловив італієць Америкго Веспуччі, який брав участь у кількох іспанських і португальських експедиціях до нових земель у 1501—1502 роках і досліджував східний берег материка. Тому лотарінгський картограф Вальдземюллер назвав цей материк його ім'ям, позначивши його на карті. З 1507 р. ці землі стали називати "країна Америкго". Пізніше на честь Америкго вся частина світу дістала назву Америка.

Але вже з початку XVI ст. за золотом і сріблом сюди ринули тисячі іспанських і португальських завойовників, котрі вогнем і мечем знищили цивілізацію інків, що існувала на території сучасної країни [Перу](#). Південну Америку було перетворено в колоніальні володіння, приїждже населення заселяло все більші території, а місцеве населення відтісняли у внутрішні та гірські райони материка.

✘ **Закріпимо!**

- Кого вважають першовідкривачем материка?
- На чю честь материк отримав свою назву?
- ✘ Який об'єкт на материкуносить назву відкривача?

✘ ✘ **СЛАЙД 14. Александр Гумбольдт.** Німецький вчений, один із головних дослідників природи Південної Америки. Він уперше комплексно описав окремі області материка, перетнувши його від саван у басейні річки Оріноко до пустель західного узбережжя. Вчений відкрив багато невідомих раніше видів рослин і тварин. Піднявшись на вершину влк. Чімборасо (6310м), склав опис висотної поясності Анд, а також пояснив причини утворення берегових пустель. Результати своїх досліджень він зберіг у 30-томній (!) книзі «Мандрівка у рівноденній області Нового світу».

СЛАЙД 15. Чарльз Дарвін — один із перших натуралістів, який здійснив навколосвітню подорож на судні "Бігль". Він пройшов уздовж усього узбережжя Південної Америки. Ним були зібрані численні колекції тварин і рослин. Саме дослідження Південноамериканського континенту наштовхнуло вченого на розроблення еволюційної теорії розвитку органічного світу Землі.

[24 листопада 1859](#) р. вийшла в світ геніальна праця Чарльза Дарвіна [«Походження видів шляхом природного добору або збереження обраних рас у боротьбі за життя»](#).

✘ **Закріпимо!**

- *Хто першим склав опис висотної поясності Анд?*
- *Як називається 30-томна праця А. Гумбольдта?*

• Яка праця Ч. Дарвіна вийшла завдяки дослідженням на материку?

5. Закріплення вивченого матеріалу

✘ Увага! Зайвий! СЛАЙД 16.

- м. Агульяс, м. Горн, м. Гальїнас, м. Паріньяс.
- р. Амазонка, р. Ніл, р. Парана, р. Оріноко.
- Тихий океан, Атлантичний, Індійський.
- півкуля північна, південна, західна, східна.

✘ Тести СЛАЙД 17.

1. Яке місце у світі займає материк за площею?
А) III;   Б) IV;   В) V.
2. Яке море омиває материк з півночі?
А) Коралове;   Б) Карське;   В) Карибське.
3. Який об'єкт розділяє Південну Америку та Антарктиду?
А) прот. Дрейка;   Б) прот. Мегеланова;   В) Панамський канал.
4. Якому досліднику материк завдячує своєю назвою?
А) Х. Колумбу;   Б) Дж. Куку;   В) А. Веспуччі.
5. Який океан **не** омиває материк?
А) Атлантичний;   Б) Індійський;   В) Тихий.
6. Яку назву має великий архіпелаг на півдні материка?
А) о-ви Галапагос;   Б) Антильські о-ви;   В) о-ви Вогняна Земля.

✘ Проблемне запитання! СЛАЙД 18.

В колоніальні володіння яких держав перетворився материк після його відкриття і до чого це призвело?

✘ Я - Мореплавець! СЛАЙД 19.

Уяви себе найкмітливішим та найвідчайдушнішим мореплавцем, який вирішив здійснити захоплену подорож Атлантикою, відвідати найцікавіші місця в океані, дістатись до Південної Америки та описати її природу.

Твоє завдання ділиться на декілька пунктів:

- Як ти назвеш свій корабель?
- Як ти набиратимеш команду для свого плавання? Кого ти візьмеш?
- Яке спорядження ти братимеш з собою?
- Склади карту маршруту. Через які об'єкти він проходитиме?

6. Підсумок уроку

✘ Хвилинка-цікавинка

- У 16 столітті італійський мореплавець Себастьян Кабот вибрав для судів зручну стоянку в затоці. На її берегах він виміняв у тубільців срібні прикраси, від чого затоку було названо Ла-Плата - "срібло".
- У 1520 р. Фернан Магеллан, перетинаючи протоку, згодом названу його ім'ям,

побачив на березі вогні. Мореплавець назвав цю землю Тьєра-дель-Фуєго - "Земля вогню". Земля кінця світу. Так називають ще острів Вогняна Земля. Його головне місто Ушуайя - найпівденніше місто світу і ворота в Антарктиду.

- В давнину на берегах Карибського моря проживали індієці-кариби (що означає "люди", "герої"). Кариби в XVIII ст. були повністю знищені європейцями.

- Згідно з легендою, мореплавці, висадившись на берег цього острова, побачили рослину, повітряні корені якої звисали стрічками, які нагадували бороду. Першовідкривачі назвали їх Барбудо - "бородаті". Звідси і назва острова Барбадос.

- Відкривши Галапагоські острови, іспанці побачили на них численних величезних черепах (з іспанського galapago - "черепаха").

- Панамський перешийок в перекладі з місцевої мови - "багатий рибою". Він офіційно належить державі [Панама](#). Завдяки вигідним географічним умовам його було використано для спорудження [Панамського каналу](#), який був необхідним для [судноплавського](#) сполученням між [Атлантичним](#) і Тихим океанами.

- Голландський мореплавець В. Схаутен, назвав відкритий ним південний мис острівної частини материка по найменуванню свого рідного міста - Горн.

7. Домашнє завдання

СЛАЙД 20

- Опрацювати відповідний параграф підручника.
- Повторити конспект.
- Виконати додаткове завдання (за бажанням учнів) - підготувати додаткову цікаву інформацію про гори Анди, г. Аконкагуа, про найбільші вулкани, про Амазонську низовину.

СЛАЙД 21

